

Datum
2021-05-20Diarienummer
KS-2021/1192.109
Er referens
S2021/02982Handläggare
Maria Sundblad
Maria.Sundblad@huddinge.se

Socialdepartementet

Socialdepartementets betänkande Hårdare regler för nya nikotinprodukter (SOU 2021:22)

Huddinge kommun har inte remitterats betänkandet Hårdare regler för nya nikotinprodukter (SOU 2021:22), men önskar ändå lämna följande yttrande till Socialdepartementet:

Huddinge kommun välkomnar förslaget till reglering av tobaksfria nikotinprodukter. Idag finns luckor i lagstiftningen vad gäller denna typ av produkter. Det är därför positivt att det nu föreslås reglering på området och att kommuner med flera ges verktyg för att minska nikotinberoendet, särskilt bland barn och ungdomar. Dock finns det delar i utredningen som kommunen anser kan förtydligas och utvecklas vidare, vilka redogörs för nedan.

Av förslaget till ny lag om tobaksfria nikotinprodukter (LTN) framgår att det ska finnas ett krav på produkthanmälan till Folkhälsomyndigheten genom tillverkaren eller importören. Huddinge anser att näringsidkare som anmäler försäljning av tobaksfria nikotinprodukter ska bli rättligt skyldiga att kontrollera att de produkter som säljs på försäljningsstället är anmälda till Folkhälsomyndigheten.

Av förslaget till LTN framgår att den som ska bedriva försäljning av tobaksfria nikotinprodukter ska utöva egenkontroll över försäljningen. För att underlätta kommunens tillsyn bör det införas en skyldighet att egenkontrollprogrammet ska finnas tillgängligt på försäljningsstället. Detta skulle även underlätta för Polismyndigheten vid deras tillsyn.

Antalet myndigheter som föreslås ges befogenheter att meddela förelägganden och förbud riktade till näringsidkare bör minskas. Det är inte logiskt eller lämpligt att flera olika myndigheter har samma möjlighet att fatta beslut om ingripanden på samma grunder mot den enskilda näringsidkaren.

Kommunen föreslås kunna fatta beslut om att förbjuda fortsatt försäljning av tobaksfria nikotinprodukter. För att inte förväxla förbud med ett försäljningsförbud bör ett förbud som avser hela försäljningen av tobaksfria nikotinprodukter benämnas försäljningsförbud.

När det gäller förbud om försäljning (försäljningsförbud) av tobaksfria nikotinprodukter föreslås att kommunen kan förbjuda försäljningen upp till 6 månader. Förbudet bör utökas till 12 månader. Det motsvarar i så fall vad som gäller för att meddela förbud att sälja folköl enligt alkohollagen. Kommunen får

HUDDINGE KOMMUN

Postadress
Huddinge kommun
Kommunstyrelsens förvaltning
141 85 HuddingeBesök
Kommunalvägen 28Tfn 08-535 300 00
Tfn vxl 08-535 300 00huddinge@huddinge.se
www.huddinge.se

Datum
2021-05-20

Diarienummer
KS-2021/1192.109

då en möjlighet att fatta beslut som ska vara under en längre period vilket kan vara lämpligt vid upprepade grövre överträdelse.

När det gäller underrättelser mellan myndigheter framgår av förslaget att kommunen ska ha en skyldighet att skicka sina beslut till Folkhälsomyndigheten, Polismyndigheten och den länsstyrelse som berörs av beslutet. Länsstyrelsen eller Polismyndigheten har inte motsvarande skyldighet att skicka sina beslut till kommunen. Om dessa myndigheter har rätt att fatta beslut om förelägganden och förbud med eller utan vite som rör objekt där kommunen har ett tillsynsansvar ska det rimligen ställas krav på att de myndigheterna skickar sin beslutet till berörd kommun. I annat fall försvårar det för kommunen att bedriva sin tillsyn.

Beslut som kommunen meddelat en näringsidkare och som berör marknadsföring bör meddelas Konsumentverket, då myndigheten svarar för vägledning av marknadsföringsbestämmelserna i den föreslagna lagen.

Den föreslagna lagen innehåller en möjlighet för kommunen att använda tillsynsmetoden kontrollköp. I praktiken innebär det att kommunen kan kontrollera om handlaren kräver legitimation i samband med försäljning av tobaksfria nikotinprodukter. För att motverka att handlare vid upprepade tillfällen säljer tobaksfria nikotinprodukter till barn och ungdomar utan ålderkontroll är det rimligt att kommunen får möjlighet att meddela en sanktion för denna typ av överträdelse.

Samberedande förvaltningar anser att det i lagen skrivs in en möjlighet för kommunen att meddela en erinran. En erinran ska ses som en lägre grad av ingripande än att meddela en varning. Det kan vara lämpligt att meddela en erinran till en handlare som inte har en fungerande ålderskontroll. Fortsätter handlaren att sälja dessa produkter till barn efter meddelad erinran bör kommunen kunna meddela en varning. Efter upprepad varning bör det vara möjligt för kommunen att meddela ett försäljningsförbud under en begränsad tid. Vid konstaterade försäljningar till barn bör resultat från kontrollköpen även kunna ingå i underlaget för ett försäljningsförbud.

I den senaste Stockholmsenkäten (2020), en undersökning som genomförs i Stockholms län (dock ej Huddinge) för att bland annat mäta drogvanor hos elever i årskurs 9 och årskurs 2 på gymnasiet visar att ungdomar som röker och/eller snusar själva i stor utsträckning kan köpa dessa produkter. Detta gäller även för personer som inte fyllt 18 år. Detta talar för att ålderskontrollen i butiker är bristfällig. Kontrollköp tillsammans med dialog med näringsidkaren medför som regel att rutinerna skärps under en tid. Om kommunen även får meddela sanktioner innebär det en tydlig markering om att ålderskontrollen vid försäljning av dessa produkter är viktigt. Det kan förväntas att många underåriga ungdomar kommer att försöka köpa tobaksfria nikotinprodukter även efter det att en 18-årsgräns införs.

Det bör införas en skyldighet för kommunen att i likhet med alkohollagen planera sin tillsyn genom att upprätta en årlig tillsynsplan som lämnas in till länsstyrelsen, som då har möjlighet att följa kommunernas tillsynsplanering.

Datum
2021-05-20

Diarienummer
KS-2021/1192.109

I betänkandet redogörs för att allt fler ungdomar använder sig av tobaksfria nikotinprodukter. Utredningen presenterar inte någon straffbestämmelse rörande langning av tobaksfria nikotinprodukter.¹ Det innebär att det i praktiken är möjligt att langa dessa produkter till barn. Detta är inte förenligt med lagens intention att fungera som skyddslagstiftning. I betänkandet redogörs för regeringens förebyggande arbete och även barnkonventionen. Det är viktigt att försvåra för ungdomar att få tag på dessa produkter även utanför den reglerade handeln i butiker. Ett tidigt beroende medför ökad risk för skador och ohälsa. Det är därför rimligt att införa straffbestämmelse för de som langar dessa produkter till underåriga.

Säljer en näringsidkare felaktigt märkta tobaksfria nikotinprodukter kan dessa inte omhändertas av kommunen, varför det finns en risk att felaktigt märkta produkter som inte får säljas i butiken kommer finnas kvar där. Det är rimligt att kommunen får möjligheten att omhänderta felaktigt märkta produkter och att detta även föreskrivs i lag (2018:2088) om tobak och liknande produkter.

För Huddinge kommun

Daniel Dronjak
Kommunstyrelsens ordförande

Beslut i detta ärende har fattats av kommunstyrelsen den 16 juni 2021

¹ Någon reglering av detta finns inte heller när det gäller tobaksvaror. Däremot finns reglering i alkohollagen.